

ABD HUKUKUNDA KAMUSAL TARTIŞMAYA KARŞI STRATEJİK DAVA (SLAPP) YASAĞI

İsmail YÜKSEL*

ÖZET

Amerika Birleşik Devletleri'nde 1970'li yıllardan itibaren, bireylerin kamu makamlarına başvurmasını ya da kamusal tartışmaya katılmasını engellemek amacıyla çeşitli dayanaklarla tazminat davaları açılmaya başlanmıştır. Bu davalar "Kamusal Tartışmaya Karşı Stratejik Dava" olarak adlandırılmaktadır. Bu dava türünde davacı kaybedeceğini bildiği bir dava ile ifadelerini ya da başvurusunu engellemek istediği davalıyı sindirmeyi ve caydırmayı hedeflemektedir. Günümüzde dünyanın neredeyse tamamına yayılmış olan bu dava türü, internetin de etkisiyle genellikle büyük ekonomik güce sahip şirketler ile bireyleri karşı karşıya getirmektedir. Büyük tazminat talepleri yargılama sonunda reddedilse bile ülkede ifade hürriyetinin azalmasına, bireylerin kamusal tartışmalara katılmaktan caydırılmasına neden olmaktadır. ABD'de başlarda Noerr-Pennington ve NYT v. Sullivan içtihatları ile mücadele edilen bu davalara karşı 1990'lı yıllardan itibaren eyalet hukuklarında önlemler alınmaya başlanmıştır. ABD'de federal düzeyde bir düzenleme ise halen yapılmamıştır. Eyalet kanunları genellikle davanın maddi yükünü davacının üstünde bırakacak ve yargılama sürecini kısaltarak manevi yükünü azaltacak yöntemler kabul etmişlerdir. Eyalet düzenlemelerinin ilklerinden birisi olan Kaliforniya Usul Kanunu'nun 425.16 maddesi her tür ifadeyi korumaktadır. Kamusal Tartışmaya Karşı Stratejik Davalara karşı alınacak önlemlerin de kötüye kullanılması mümkündür ve tedbirlerin adil yargılanma hakkıyla dengelenmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: İfade hürriyeti, caydırma etkisi, stratejik dava, tazminat, Kaliforniya.

ANTI-SLAPP (STRATEGIC LITIGATION AGAINST PUBLIC PARTICIPATION) LAW IN USA

ABSTRACT

Around 1970's a novel type of lawsuit started to appear in the United States of America to suppress participation of individuals in public discourse. Dubbed as "Strategic Lawsuits Against Public Participation" or SLAPP, these lawsuits appear mostly

* **Dr. Öğr. Üyesi,** Antalya Bilim Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Anayasa Hukuku Ana Bilim Dalı / ANTALYA, e-posta: yuksel.ism@gmail.com,

ORCID: 0000-0001-8740-3520

DOI : 10.34246/ahbvuhfd.1076923

Yayın Kuruluna Ulaştığı Tarih : 21/02/2022

Yayınlanmasının Uygun Görüldüğü Tarih: 06/05/2022

disguised as a civil law damages claim. By using a SLAPP, plaintiff aims to subdue and chill the defendant from petitioning the authorities or voicing her opposition. This lawsuit spread globally and brought individuals face to face with multi-million dollar companies. Although doomed from the start immense damages claimed in these suits diminish freedom of expression and chills participation in public discourse. Initially Noerr-Pennington and NYT v. Sullivan case law was employed as a defense against-SLAPPs and around the 1990s states began to adopt anti-SLAPP legislation. There is still not an anti-SLAPP legislation at the federal level. State legislations generally adopts procedural safeguards by which the defendant can recover expenses and allows expedited dismissal of a SLAPP. California anti-SLAPP protection, which is one of the first, provides very wide protection. Anti-SLAPP legislation can also be abused and for this reason a fair balance between free trial rights and freedom expression must be created.

Keywords: *Freedom of expression, chilling effect, strategic litigation, damages, California.*

GİRİŞ

Amerika Birleşik Devletleri'nde (buradan itibaren ABD) yaşayan bir üniversite öğrencisi olan Justin Kurtz, arabasını çekerken 118 USD tutarında hasara neden olan şirketten şikâyetini dile getirmek için bir Facebook grubu kurar. Grup kısa sürede önce 800, ardından hepsi aynı şirketten şikâyetçi olan 4.200 takipçiye ulaşır. Şikâyetlerin yöneldiği şirket bu noktada itibarının zedelendiğini ileri sürerek Justin Kurtz aleyhine 2010 yılında tam 750.000 USD'lik bir tazminat davası açar.¹ Bu gerçek hikâye tüketicilerin, gazetecilerin ve kimi zaman da siyasetçilerin ABD'de kendilerini hazırlamak zorunda oldukları bir caydırma yöntemini özetlemektedir. ABD'de uzun yıllardır kullanılan ve yavaş ama emin adımlarla dünyanın her köşesine yayılan² bu yıldırma yönteminin ülkemizdeki örneklerine, her zaman tüketici alanında kalmasa da sık sık rastlamaktayız.

“Kamusal Tartışmaya Karşı Stratejik Dava” (Strategic Lawsuit Against Public Participation) ABD'de kullanılan kısaltmasıyla SLAPP hukukun ve adalet mekanizmasının kişiler üzerinde sahip olduğu etkiyi kullanarak

¹ Robert D. Richards, “A Slapp in the Facebook: Assessing the Impact of Strategic Lawsuits against Public Participation on Social Networks, Blogs and Consumer Gripe Sites”, DePaul Journal of Art, Technology & Intellectual Property Law, 21(2), 2011, s. 222.

² SLAPP dava türünün Avrupa'daki yayılması ve alınan tedbirler üzerine bilgi almak için <www.the-case.eu> adresi ziyaret edilebilir.

bireylerin ifade hürriyetlerini kullanmalarını engellemeyi ya da bireyleri belirli ifadelerden caydırmayı hedefleyen davalardır. Bu davalarda amaç ifadenin sahibini dava süreci ile yormaktan ibarettir, davacı yargılamanın sonunda kaybedeceğini bilse dahi mümkün olan tüm kanun yollarını kullanarak, ifade sahibini ve bu yargılamadan haberdar olan herkesi caydırmayı hedeflemektedir.

Öncelikle oldukça geniş olan “kamusal” kavramını hangi anlamda kullandığımızı açıklamamız gerekir. Amerika Birleşik Devletleri Yüksek Mahkemesi’ne (buradan itibaren ABDYM) göre eğer bir konu halkın genel olarak ilgisini çekiyorsa veya halk için değer taşıyorsa veya halkı endişelendiriyorsa, ifade yakışsız ya da tartışmalı olsa dâhi mahkemeler tarafından kamusal olarak nitelenmelidir. Aksi takdirde mahkemeler istemeden de olsa sansür uygulamış olurlar.³ Örneğin, Kaliforniya Temyiz Mahkemesi’nin bir kararında yaygın şekilde kullanılan bir ilaca dair tartışmanın da kamu yararına ilişkin olduğuna hükmedilmiştir.⁴ Çalışmamızda biz kamusal tartışma kavramını bu geniş anlamıyla kullanıyoruz.

“Slap” İngilizce “tokat” ya da “tokat atmak” anlamlarına gelmektedir. Kısaltmanın ABD’de yaygın biçimde ve tereddütsüz kabul görmesinin arkasında kanımızca davaların etkisini isabetli biçimde aktaran bu anlam vardır. Bu nedenle çalışmamızda “Kamusal Tartışmaya Karşı Stratejik Dava” kavramını biz de “SLAPP” olarak kısaltmayı seçtik. 1970’lerden bu yana ABD’de görülen bu dava türü doğal olarak günümüzde sadece Amerika Kıtası’na özgü olmaktan çıkmış ve birçok ülkeye yayılmıştır.⁵ Ülkemizde de yavaş yavaş yayılmaya başlayan bu kötü niyetli dava türüne dair yasal tedbirlerin en erken alındığı ABD tecrübesinden çıkartabileceğimiz dersler olduğunu düşünüyoruz.

Çalışmamız ABD’de ilk kez 1802’de⁶ görülen ve 1970’lerden beri sıkça kullanılan bu dava türünü ve bu davalara karşı kullanılan yöntemleri açıklamayı hedeflemektedir. İlk bölümde SLAPP’in tanımı yapılacak, ikinci bölümde

---

³ Aaron Smith, “SLAPP Fight”, *Alabama Law Review*, 68(1), 2016, s. 306.

⁴ James I. Braun, “California’s Anti-SLAPP Remedy After Eleven Years”, *McGeorge Law Review*, 34(4), 2003, s. 743.

⁵ James A. Wells, “Exporting SLAPPs: International Use of the U.S. SLAPP to Suppress Dissent and Critical Speech”, *Temple International and Comparative Law Journal*, 12(2), 1998, s. 464.

⁶ Katelyn E. Saner, “Getting Slapp-ed in Federal Court: Applying State Anti-Slapp Special Motions to Dismiss in Federal Court after Shady Grove”, *Duke Law Journal*, 63(3), 2013, s. 789.

SLAPP'lerin ifade hürriyeti üzerindeki etkisi ele alınacak, üçüncü bölümde SLAPP'lere karşı geliştirilen hukuki savunmalar üzerinde durulacaktır.

I. SLAPP

Kısaltmayı ilk ortaya atan CANAN ve PRING, SLAPP'i "siyasi ifadeleri bastırmak için kullanılan haksız fiil davaları" olarak tanımlamaktadırlar. Kamusal Tartışmaya Karşı Stratejik Dava (SLAPP) her ne kadar sıradan tazminat davaları kisvesi altında karşımıza çıksa da SLAPP'ler gerçekte çoğu zaman siyasi ifadeleri bastırmak için kullanılan; bireylerin, kamu otoritelerinin ya da seçmenlerin karar alma süreçlerini etkileme faaliyetlerini baskılamaya çalışan davalardır.⁷ Birçok SLAPP dışarıdan hakaret nedeniyle açılan bir tazminat davası olarak gözükmektedir.⁸ Bununla beraber SLAPP davacısının amacı gerçekte tazminat kazanmak olmayıp; uzun, masraflı ve çoğu zaman itibar yaralayıcı bir yargılama süreci tehdidiyle davacının eylemlerine karşı açıkça muhalefet eden, sesini yükselten kişileri sindirmektir.⁹ Başlangıçta imar veya çevre koruma alanında ortaya çıkan bu dava türü zamanla; polis şiddetinin kınanması, fırsat eşitliğinin sağlanması taleplerini dile getiren aktivistlere karşı da kullanılmaya başlanmıştır.¹⁰ Bu dava türünün belki de en belirleyici özellikleri, esaslı bir gerekçeden yoksun olmaları ve siyasi veya ekonomik art niyetlerle açılmalarıdır.¹¹ Bireylerin siyasi ifadeleri ne kadar saldırgan olursa olsun tazminat davasının açılmasına temel oluşturamayacağı için genellikle SLAPP başka bir hukuki dayanak kullanılarak açılmaktadır. STEIN, SLAPP'i Birinci Dünya Savaşı'nda İngiliz Donanmasının kullandığı "Q" gemilerine benzetmiştir. Dışarıdan düşman denizaltıları için kolay hedefler gibi gözükken kargo gemilerine benzeyen bu savaş gemilerinin denizaltı avlamak için kullanılması gibi SLAPP de ifade hürriyetine saldırmak için kullanılmaktadır.¹² Bu sayede aslında siyasi olan tartışma davacı

⁷ Canan / Pring, s. 506.

⁸ Canan / Pring, s. 511.

⁹ Carson Hilary Barylak, "Reducing Uncertainty in Anti-SLAPP Protection", Ohio State Law Journal, 71(4), 2010, s. 846.

¹⁰ Alice Glover / Marcus Jimison, "S.L.A.P.P. Suits: A First Amendment Issue and Beyond", North Carolina Central Law Journal, 21(1), 1995, s. 123.

¹¹ Jeffrey A. Benson / Dwight H. Merriam, "Identifying and Beating a Strategic Lawsuit against Public Participation", Land Use Law & Zoning Digest, 45(5), 1993, s. 18.

¹² Ralph Michael Stein, "SLAPP Suits: A Slap at the First Amendment", Pace Environmental Law Review, 7(1), 1989, s. 53.

tarafından daha avantajlı görülen¹³ hukuki zemine kaydırılmakta ve getirilen eleştiriye karşı saldırı hukuk yoluyla gerçekleştirilmektedir.¹⁴ SLAPP'ler daha dava sürecinin en başında, zarara uğrayan itibarın iadesi ya da tazminat elde etme amacıyla değil siyasi muhalefeti rahatsız etme ve korkutma amacıyla açılmaktadır.¹⁵ Siyasi iktidar sahipleri zaman zaman muhalefetin eleştirilerini engellemek için hakaret davalarını kullanabildiği gibi, kimi durumlarda muhalefet o derece çetin hâle gelir ki, gerçekten en deneyimli siyasetçileri dâhi rahatsız edebilir, bu nedenle hakaret nedeniyle açılan davalarla siyasi amaçları ayırmak kolay değildir.¹⁶

SLAPP davacılarının ezici çoğunluğunun ABD'de kullandığı iki dayanak itibarın zedelenmesi ile ekonomik kazancın kasıtlı şekilde önlenmesidir.¹⁷ Bununla beraber hangi dava türlerinin SLAPP amacıyla kullanılacağını sınırlı şekilde saymak mümkün değildir, anayasal haklara müdahaleden manevi tazminata kadar çeşitlilikte karşımıza çıkabilir.¹⁸

Oldukça eski bir inceleme SLAPP davalarında davacılar tarafından ortalama 9 milyon USD tazminat talep edildiğini göstermiştir.¹⁹ Eski ABD Başkanı Donald Trump'ın, mal varlığının sadece 150 – 250 milyon USD arasında olduğunu iddia eden bir yazara karşı açtığı 5 milyar USD'lik tazminat davası²⁰ muhtemelen aşılmayacak bir rekor oluşturmaktadır. Bir hukuk mücadelesine ayırabilecek yeterli bilgiye ya da maddi güce sahip olmayan kişiler üzerinde SLAPP'lerin etkileri daha güçlü olacaktır.²¹ Üstüne üstlük

---

¹³ Penelope Canan, "The SLAPP from a Sociological Perspective", *Pace Environmental Law Review*, 7(1), 1989, s. 23.

¹⁴ Glover / Jimison, s. 126.

¹⁵ Edmond Costantini / Mary Paul Nash, "SLAPP/SLAPPback: The Misuse of Libel Law for Political Purposes and a Countersuit Response", *Journal of Law & Politics*, 7(3), 1991, s. 424.

¹⁶ Costantini / Nash, s. 475.

¹⁷ Thomas A Waldman, "Slapp Suits: Weaknesses in First Amendment Law and in the Courts' Responses to Frivolous Litigation", *UCLA Law Review*, 39(4), 1992, s. 986.

¹⁸ Kathryn W Tate, "California's Anti-Slapp Legislation: a Summary of and Commentary on its Operation and Scope", *Loyola of Los Angeles Law Review*, 33(3), 2000, s. 805.

¹⁹ Canan, s. 26.

²⁰ Susan E Seager, "Donald J. Trump is a Libel Bully but also a Libel Loser", *Communications Lawyer*, 32(3), 2016, <https://www.americanbar.org/content/dam/aba/publications/communications_lawyer/fall2016/cl32-3.pdf> Erişim Tarihi: 25 Nisan 2022, s. 6.

²¹ Robert Abrams, "Strategic Lawsuits against Public Participation (SLAPP)", *Pace Environmental Law Review*, 7(1), 1989, s. 39.

SLAPP davasına başvuran kişi veya kuruluşlar birçok durumda davalılardan çok daha fazla kaynağa sahiptir.²² SLAPP'ler sadece davalıların maddi ve manevi kaynaklarını bir tazminat davasına yöneltmesine değil aynı zamanda, davalıların dikkatlerini yargılamaya çevirmek zorunda kalması nedeniyle kamusal muhalefetin ve denetimin azalmasına neden olurlar.²³ Kısaca SLAPP, yargısal süreçler kötüye kullanılarak ifade hürriyetinin baskılanmasından ibarettir.²⁴

SLAPP'lerin ezici çoğunluğunda davalının lehine karar verilmektedir, davacı lehine karar verilen durumlarda da her ne kadar çok büyük tazminat miktarları talep edilse de bu talepler ya ilk derece mahkemelerince kısmen kabul edilmekte ya da temyiz veya itiraz yolu sonucunda reddedilmektedir.²⁵ Buna karşın SLAPP'ler sık sık asıl hedeflerine ulaşır ve ifade hürriyetinin kullanılmasını caydırmayı başarırlar.²⁶

II. SLAPP'İN CAYDIRMA ETKİSİ

Caydırma etkisi (chilling effect) bir yaptırımın uygulandığı kişiler dışında kalan bireylerin de temel haklarını kullanmaktan kaçınmasına neden olması durumu olarak özetlenebilir. Ceza hukuku alanında kullanılan “caydırıcılık” ile temel haklar alanında kullanılan “caydırma etkisi” terimleri arasındaki fark, ceza hukukunun hukuka aykırı fiilleri caydırmayı amaçlaması, caydırma etkisinin ise kişilerin aslında temel hakların korunması altında ve hukuka uygun bir davranışı gerçekleştirmekten kaçınması olarak tanımlanmasıdır.²⁷ Yaptırımların bireylerde yaratacağı cesaretsizlik kişilerin adli sürece konu olacağı endişesiyle temel haklarını kullanmamasına neden olarak, demokratik toplumun bütünü üzerinde olumsuz etkiler yaratır.²⁸ Bireyler herhangi bir ifade bulunmadan önce rasyonel biçimde maliyet – fayda analizi ile aldıkları riski değerlendirip olası bir hukuki itham veya zarardan kaçınmak için

²² Abrams, s. 43.

²³ Edward W. McBride, Jr., “The Empire State Slapps Back: New York’s Legislative Response to SLAPP Suits”, *Vermont Law Review*, 17(3), 1990, s. 929.

²⁴ McBride, s. 957.

²⁵ Costantini / Nash, s. 420.

²⁶ Benson / Merriam, s. 17.

²⁷ Trine Baumbach: “Chilling Effect as a European Court of Human Rights Concept in Media Law Cases”, *Bergen Journal of Criminal Law and Criminal Justice*, 6(1), 2018, s.97.

²⁸ Fatih Süngü, “Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru Kararlarında ‘Chilling Effect’ Kavramı”, *İnsan Hakları Yıllığı*, 39, 2021, s. 109.

konuşmamayı tercih ederler.²⁹ Olası zarar büyüdükçe, örneğin tazminat miktarı arttıkça caydırıcı etki de artacaktır.³⁰ Tüm yargısal süreçler insan davranışının ve insan yapısı kurallarının kesinlikten yoksun olması nedeniyle belirsizdir.³¹ Bu belirsizlik hukuka uygun davranışında yaptırıma uğrayabileceği anlamına gelmektedir.³² Kişiler belirsizlik nedeniyle bu değerlendirmeye yönelirler ve ister hukuki isterse diğer sosyal davranış normları kaynaklı olsun belirsizliği bertaraf etmek için çoğunluğun olumlu karşılayacağı davranışı tercih ederler.

33

Caydırma etkisi sadece ABD Yüksek Mahkemesi kararlarında değil ifade hürriyeti alanında İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi (İHAM) tarafından da sıklıkla dayanılan ve yerleşmiş³⁴ bir kavramdır. İHAM'ın çok sayıda kararında³⁵ rastladığımız caydırma etkisi Mahkeme tarafından ölçülülük denetiminde hesaba katılması zorunlu olan bir olgu olarak kabul edilmektedir.³⁶ Yaptırımın bireylerin mali durumuna oranı caydırma etkisinin değerlendirilmesinde hesaba katılan bir değişkendir.³⁷ İHAM'a göre birey temel haklarını kullanmaktan vaz geçtiğinde de hakka yapılmış bir müdahale vardır.³⁸ Avrupa Birliği Adalet Divanı da 2020 yılından bu yana Macaristan ve Polonya ile ilgili kararlarında temel haklar alanında caydırıcı etki kavramını kullanmıştır.³⁹

²⁹ Jonathan W. Penney, "Understanding Chilling Effects", Minnesota Law Review, 106, 2021, s. 117.

³⁰ Frederick Schauer F, "Fear, Risk and the First Amendment: Unraveling the Chilling Effect", Boston University Law Review, 58, 1978, s. 697.

³¹ Schauer s. 687.

³² Schauer, s.695.

³³ Penney, s. 152.

³⁴ Laurent Pech, "The Concept of Chilling Effect (Its Untapped Potential to Better Protect Democracy, the Rule of Law and Fundamental Rights in the EU)", Open Society Foundations, 2021, <<https://www.opensocietyfoundations.org/uploads/c8c58ad3-fd6e-4b2d-99fa-d8864355b638/the-concept-of-chilling-effect-20210322.pdf>>, Erişim Tarihi: 22 Nisan 2022, s.8.

³⁵ Yaşar Kaplan v. Türkiye, Aslı Güneş v. Türkiye, Panioglu v. Romania, Metis Yayıncılık Limited Şirketi ve Sökmen v. Türkiye, özellikle Blaja News Sp. z o. o. v. Polonya ve Timpul Info-Magazin and Anghel v. Moldova kararları SLAPP ile benzer durumlarda verilmiştir.

³⁶ Cumpana ve Mazere v. Romanya, para.114.

³⁷ Baumbach, s.107.

³⁸ Süngü, s.119.

³⁹ Pech, s.16.

SLAPP genellikle ad-hoc birey topluluklarına karşı etkin şekilde kullanılmaktadır, ülke çapında örgütlenmiş ve gerekli mali ve hukuki kaynağa sahip güçlü sivil toplum örgütlerinin bir SLAPP karşısında sinme ihtimali neredeyse yokken, kamusal tartışma alanında belki de ilk tecrübesini yaşayan kişilerce düzenlenen muhalefetin bir SLAPP karşısında geri çekilme ihtimali daha yüksektir.⁴⁰ SLAPP'ler ifade hürriyetini ve kamusal tartışmaya katılımı engellediği için, kullanımlarına izin verilen ülkelerde doğrudan, demokrasinin sıhhati zarar görmektedir.⁴¹ SLAPP yolu ile özel hukuk kişileri temel hak ve hürriyetlerin kullanılmasını engellemek için caydırıcı etki yaratabilirler.⁴² Hakaret nedeniyle açılan bu davalar sadece tahkir edici ifadeleri değil aynı zamanda anayasal korumaya değer olan ifadeleri caydırmaktadır.⁴³ Bireysel olarak ortaya çıkması muhtemel zararlardan ziyade, SLAPP davaları çoğu zaman davacıların talep ettikleri muazzam tazminat miktarlarıyla toplum genelinde siyasi tartışmayı azaltma tehlikesi yaratırlar.⁴⁴ Bir SLAPP davası örneğinde 40 milyon USD'lik bir tazminat davasında davalı olan bir sivil toplum örgütünün üye sayısı, her ne kadar nihayetinde davayı kazanmış olsa dahi, davanın açılmasının ardından geçen iki yıl içinde 550'den 25'e düşmüştür.⁴⁵

Bünyesinde çalışan avukatları ve mali kaynağı bulunan bir şirket için mahkemeler pek az gizem barındırmaktayken, bir aktivistin hukuki bir uyuşmazlıkta kaybedeceği çok şeyi vardır.⁴⁶ ABD'de ülkemizdeki aksine vekâlet ücretinin karşı taraftan alınamıyor olması⁴⁷ SLAPP'lerin davalı üzerindeki mali etkisini artırmaktadır. ABD'de bir hakaret davasına karşı savunma yapmanın masrafı 43.000 USD ile 91.000 USD arasında değişmektedir.⁴⁸ Sadece davalının masraflarını artırmak için dava konusu ifadenin yayımlandığı davalının ikametgâhı dışında bir yargı yerinde dava

⁴⁰ Marnie Stetson, "Reforming Slapp Reform: New York's Anti-Slapp Statute", New York University Law Review, 70(6), 1995, s. 1329.

⁴¹ Fiona Donson, Legal Intimidation, 1. bs, Association Books, 2000, s. 46.

⁴² Stein, s. 52.

⁴³ Costantini / Nash, s. 423.

⁴⁴ Canan / Pring, s. 515.

⁴⁵ McBride, s. 932.

⁴⁶ Donson, s. 22.

⁴⁷ Stein, s. 58.

⁴⁸ Alyssa R Leader, "A 'Slapp' in the Face of Free Speech: Protecting Survivors' Rights to Speak up in the 'Me Too' Era", First Amendment Law Review, 17(3), 2019, s. 448.

açılması dâhi mümkündür.⁴⁹ Bu masraflar göz önüne alındığında dava sonunda davalı zafer kazansa dâhi bu bir Pirus Zaferi olacaktır.⁵⁰ Üstüne üstlük davacı bir başkası tarafından finanse ediliyor olabilir.⁵¹

Yıkıcı bir tazminat davasında davalı olan kişilerin tecrübeleri; nesilden nesle aktarılan halk hikâyeleri ya da savaş hatıralarında olduğu gibi, SLAPP'lerin caydırıcı etkisini uzun süreli kılar.⁵² CANAN'ın isabetli şekilde belirttiği gibi “suya atılan bir çakıl taşı gibi tek bir SLAPP'in sonuçları ilk etkinin çok daha ötesinde”⁵³ olabilir. Anayasal hakların kullanımı üzerindeki bu yaygın etki SLAPP'lerin anayasal haklar üzerindeki tesirini tartışırken her zaman akılda tutulmalıdır.⁵⁴ Kendileri için zararlı buldukları ifadelere rastlayan kişilerin dava açma tehdidi dahi ifadelerin geri çekilmesine ve ileride ortaya çıkacak olan muhalefetin baskılanmasına sebep olacağı için tehlike daha da büyüktür.⁵⁵ Günümüzde internet sayesinde dünyanın herhangi bir yerinde açılan SLAPP davası çok uzak ülkelerde dâhi caydırıcı etki yaratmaktadır.⁵⁶ SLAPP'lere karşı alınacak en ağır önlemler dâhi bu dava türünün demokrasinin olmazsa olmaz bir şartı olan birey katılımını caydırmasıyla gerekçelendirilebilir.⁵⁷

III. SLAPP DAVACISININ AMACI VE SLAPP'İN UYGULAMA ALANLARI

1989 tarihinde yayınlanan araştırmasında CANAN, SLAPP davasına başvuranların dört temel motivasyona sahip olduğunu tespit etmiştir;⁵⁸

- Kamusal bir tartışmada tartışmanın diğer tarafına karşı saldırıda bulunmak

---

⁴⁹ Sean P Trende, “Defamation, Anti-SLAPP Legislation, and the Blogosphere: New Solutions for an Old Problem”, *Duquesne Law Review*, 44(4), 2006, s. 632.

⁵⁰ Richards, s. 231. çev. Düşmanın yenilmesine rağmen, çok büyük kayıplar verildiği için anlamsızlaşan bir zafer. M.Ö. 280 civarında Epirus ve Roma arasındaki bir savaşa atfen.

⁵¹ Lauren Bergelson, “The Need for a Federal Anti-SLAPP Law in Today’s Digital Media Climate”, *Columbia Journal of Law & the Arts*, 42(2), 2019, s. 215.

⁵² Glover / Jimison, s. 136.

⁵³ Canan, s. 30.

⁵⁴ Stein, s. 49.

⁵⁵ Stein, s. 55.

⁵⁶ Andrew L. Roth, “Upping the Ante: Rethinking Anti-SLAPP Laws in the Age of the Internet”, *Brigham Young University Law Review*, 2016(2), 2016, s. 753.

⁵⁷ Stetson, s. 1337.

⁵⁸ Canan, s. 30.

- İleride bir kamusal siyasa konusunda ortaya çıkacak etkin muhalefeti önlemek
- Muhalefetin cezalandırılacağı yönünde genel bir mesaj vererek korkutmak
- Yargılamayı ve muhakeme sürecini siyasi veya ekonomik mücadelede basit bir araç olarak görmek.

CANAN'ın bu tespitlerine günümüzde fikir pazarının vücut bulmuş hali olan⁵⁹ çevrimiçi mecralardaki tüketici şikâyetlerini bastırmak da eklenmiştir. 2000'li yıllarla beraber, özellikle internet sitelerinde kullanıcı tarafından sağlanan içeriğin artmasıyla, SLAPP hızla çevrimiçi ifadelere de yöneldi⁶⁰ ve ne hukuki bilgiye sahip ne de yargılama masraflarıyla vekâlet ücretini ödeme gücü olan sıradan bireyler ile büyük firmalar karşı karşıya gelmeye başladı.⁶¹ İnternet hem hakaretlerin sürekliliğini hem de verecekleri zararı artırırken; SLAPP de çevrimiçi hayatta zararlarını arttırmıştır.⁶² CANAN ve PRING'in sunmuş olduğu SLAPP tanımı oldukça darken günümüzde ifade hürriyetine ilişkin birçok alanda SLAPP korumaları kabul edilmelidir.⁶³ Türkçeye siber-karalama olarak çevrilebilecek "Cybersmear" davaları şirketler tarafından çevrimiçi mecralarda yapılan eleştirilere karşı açılan davalardır.⁶⁴ Siber karalama davacıları için de SLAPP davacıları için olduğu gibi yargılama masrafları ticari hedeflere ulaşma amacıyla yapılan işletme giderlerinin bir parçasından ibarettir.⁶⁵

Yakın zamanda başlayan "Me Too" hareketi içerisinde, cinsel saldırıya maruz kaldığını iddia eden kişilerin ifadelerine karşı, itham edilen kişilerin

⁵⁹ Roth, s. 751.

⁶⁰ Dena M Richardson, "Power Play: An Examination of Texas's Anti-Slapp Statute and its Protection of Free Speech Through Accelerated Dismissal", St. Mary's Law Journal, 45(2), 2014, s. 254.

⁶¹ Trende, s. 631.

⁶² Roth, s. 744.

⁶³ Matthew D. Bunker / Emily Erickson, "#Aintturningtheothercheek: Using Anti-Slapp Law as a Defense in Social Media", UMKC Law Review, 87, 2019, s. 815.

⁶⁴ Joshua R Furman, "Cybersmear or Cyber-SLAPP: Analyzing Defamation Suits Against Online John Does as Strategic Lawsuits Against Public Participation", Seattle University Law Review, 25(1), 2001, s. 214.

⁶⁵ Furman, s. 248.

açmış olduğu davalar da SLAPP'lerin yeni bir görünümüdür.⁶⁶ Ne yazık ki ABD'de eyaletlerin birçoğunun kabul etmiş olduğu anti-SLAPP yasaları cinsel saldırı ithamında bulunan kişileri korumamaktadır.⁶⁷ Cinsel saldırı ithamlarının korunması ifade hürriyetinin ötesinde cinsel saldırı fiillerinin azalmasını da sağlayabilecektir.⁶⁸

IV. SLAPP İLE MÜCADELE

Amerika Birleşik Devletleri, ifade hürriyetine en fazla önem veren, Anayasası ve Yüksek Mahkeme kararlarıyla ifade hürriyetinin kullanılmasını en kapsamlı şekilde koruyan devletlerden birisi olsa dâhi ne eyalet anayasaları ne de Federal Anayasa yargılama sürecinin sonunda nihai olarak zafere ulaşacak davalıyı oldukça pahalı yargılama giderlerinden korumaktadır.⁶⁹ Sağlanan koruma bugün dünyanın birçok ülkesinde olduğu gibi ancak yargılamanın sonunda etki doğurmaktadır.

SLAPP büyük oranda özel kişiler tarafından kullanılan bir yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle mahkemelerin ifade hürriyetini korurken kamu gücünden gelen müdahalelerde olduğu kadar koruyucu davranmama ihtimali vardır ve büyük ve güçlü özel hukuk tüzel kişilerinin davranışlarının kamusal etkileri olsa da özel kişilerin eleştiriye katlanma yükümlülüğünü kamu gücü kadar ağır görmeme ihtimali de bulunmaktadır.⁷⁰

Günümüzde ister çalışanı ister müşterisi isterse tamamen ilgisiz üçüncü bir kişi olsun, işlemleri ve eylemleri kamusal sonuçlara sahip olan büyük ve güçlü özel hukuk tüzel kişilerinin hukuka aykırı işlemlerini açığa çıkartmak için ifade hürriyetini kullanmak isteyenler çoğu zaman tamamen kamu yararına gerçekleştirecekleri bu davranış sonrasında kendilerinden çok daha güçlü olan şirketlerin karşı saldırısından çekinmektedirler.⁷¹ Bu nedenle SLAPP korumasının bu durumlara da sağlanması işverenlerin silahlarının arasından en azından bir tanesini çekip almakla kalmayacak, işverenlerinin

---

⁶⁶ Leader, s. 442.

⁶⁷ Leader, s. 466.

⁶⁸ Leader, s. 476.

⁶⁹ Tom Wyrwich, "A Cure for a 'Public Concern': Washington's New Anti-Slapp Law", *Washington Law Review*, 86(3), 2011, s. 664.

⁷⁰ Donson, s. 4.

⁷¹ Noah P. Peeters, "Don't Raise That Hand: Why, under Georgia's Anti-Slapp Statute, Whistleblowers Should Find Protection from Reprisals for Reporting Employer Misconduct", *Georgia Law Review*, 38(2), 2004, s. 773.

hukuka aykırı davranışlarını açığa çıkartan çalışanların katkısına toplumun verdiği değeri gösterecektir.⁷²

A. Mahkeme İçtihatları Yoluyla Koruma

Henüz eyalet hukuklarında SLAPP'lere karşı hükümlerin bulunmadığı dönemlerde mahkemeler anayasal hakları ilgilendiren bu dava türüne karşı ABDYM içtihatlarına dayanarak koruma sağlamışlardır. Mahkemeler ABDYM'nin Birinci Değişiklik (First Amendment) içtihadının birbirinden oldukça farklı iki kolunu kullanmışlardır. Hakaret davaları için NYT v. Sullivan içtihadını, kamu kurumlarına haksız başvuruya dayananlar içinse Noerr-Pennington doktrini takip etmiştir.⁷³ Her iki savunma da yargılama sonunda davalıyı ağır tazminatlar ödemekten kurtaracak olsa da yargılama sürecinin caydırıcı etkisini ortadan kaldırmamaktadır.⁷⁴

1. Noerr-Pennington Doktrini

Demiryolu işletmecileri ile karayollarını kullanan kamyon işletmecileri arasında süre gelen mücadelede demiryolu işletmecilerinin bir halkla ilişkiler şirketi aracılığıyla yürüttükleri kamuoyu kampanyası sonucunda karayollarında taşınabilecek azami yükün artırılmasını öngören bir kanun teklifinin reddedilmesi üzerine kamyon işletmecileri tarafından rekabetin korunması hukuku kapsamında açılan bir dava sonucunda Noerr Kararı verilmiştir.⁷⁵ Yüksek Mahkeme, rekabetin korunması hükümlerinin siyasi bir faaliyete uygulanmasının ciddi anayasal sorunlar doğuracağını ve dilekçe hakkının birinci değişikliğin korunması altında olduğunu belirtmiştir.⁷⁶ Pennigton Kararı ise büyük kömür madenciligi firmalarının sendika temsilcileri ile iş birliği yaparak Çalışma Bakanlığının Tenesse Valley Authority'ye (TVA) kömür satabilmek için işçilere ödenmesi gereken asgari ücret miktarını arttırmaya ve TVA'yı sadece bu asgari ücret tarifesini uygulayan üreticilerden kömür almaya ikna ederek küçük üreticilerin yarattığı rekabetten kurtulmaya çalışmaları üzerine verilmiştir. Yüksek Mahkeme siyasi değil ticari olsa da kamu mercilerinin kararlarını etkilemeye yönelik faaliyetlerin rekabetin

⁷² Peeters, s. 810.

⁷³ Waldman, s. 997.

⁷⁴ Stetson, s. 1341.

⁷⁵ Daniel R. Fischel, "Antitrust Liability for Attempts to Influence Government Action: The Basis and Limits of the Noerr-Pennington Doctrine", University of Chicago Law Review, 45(80), 1977, s. 83.

⁷⁶ Fischel, s.84.

korunması kapsamında cezalandırılmayacağına hükmetmiştir.⁷⁷

Noerr-Pennigton doktrini davalıya, neredeyse mutlak bir bağışıklık tanımaktadır. Bu bağışıklığın istisnası ise davacının yapılan başvurunun sadece davacının ticari ilişkilerine müdahale etmek olan düzmece (sham) bir başvuru olduğunu ispatıdır.⁷⁸

Başlangıçta sadece rekabetin korunması bağlamında kullanılan bu doktrin mahkemelerce zamanla anayasal alanda da uygulanmaya başlanmış⁷⁹ ve SLAPP tartışmalarının tam ortasına oturmuştur. Birçok eyalet anti-SLAPP yasalarını tasarlarlarken Noerr-Pennigton doktrinine dayanmış ve getirdiği düzmece (sham) başvuru ölçütü ister yasal koruma sağlasın ister sağlamasın mahkemelerce kullanılmıştır.⁸⁰

Dilekçe hakkına dayanan bu savunma her ne kadar başarılı olsa da SLAPP'ler daha başlangıçtan davayı kazanma değil muhalefeti baskılama amacıyla açıldıkları için, davacı genelde yapıldığı gibi davayı geri çekse dahi amacı olan caydırıcılığı sağlamaktadır.⁸¹

2. NYT v. Sullivan Kararı

New York Times gazetesinde çıkan bir ilana karşı açılan 500.000 USD'lik tazminat davası üzerine vermiş olduğu kararda Yüksek Mahkeme tazminat miktarını bir ceza yargılamasından daha caydırıcı olarak nitelemiş ve ücretli bir reklam olsa da kamuoyunu ilgilendiren bir konuda kamuoyunu bilgilendirmeyi amaçlayan bir örgüt tarafından verilmiş olması nedeniyle ilanın ifade hürriyetini korumasından yararlanması gerektiğini belirtmiştir.⁸²

NYT v. Sullivan Kararı sadece kamu görevlilerini hedef alan eleştirilerin yaptırma bağlanması için kötü niyet şartını aramaktayken, Curtis Publishing Co. v. Butts Davası'yla mahkeme kamu görevlisi olmasa dâhi kamusal tanınırlığa sahip kişilerin de hakaret nedeniyle tazminat davası açabilmesi için

---

⁷⁷ Fischel, s.86.

⁷⁸ Markus A Brazill, "A Curious Motion: The Uncertain Role of Anti-SLAPP Statutes in Federal Courts", Penn Law: Legal Scholarship Repository, Prize Winning Papers, 2016, s. 5.

⁷⁹ Brazill, 3.

⁸⁰ Barylak, s. 585.

⁸¹ McBride, s. 939.

⁸² İsmail Yüksel, "Amerika Birleşik Devletleri Yüksek Mahkemesi İçtihatlarında Nefret Söylemi", İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 10(2), 2019, s.445.

kötü niyet şartını aramaya başlamış, hatta bir kolejin futbol antrenörünü dâhi bu kapsama almıştır.⁸³

B. Anti-SLAPP Yasaları

Anti-SLAPP yasalarına olan ihtiyaç anayasal düzeyde ifade hürriyetinin ve dilekçe hakkının korunmaması değil, bu korumayı sağlayan yargılama süreçlerinin yeterince etkin olmamasından kaynaklanmaktadır.⁸⁴ ABD’de halen federal seviyede anti-SLAPP yasaları bulunmasa da⁸⁵ eyaletlerin birçoğunda yasal tedbirler alınmıştır. Bugün sadece 17 eyalette SLAPP’lere karşı koruma sağlayan hukuki çareler bulunmamaktadır.⁸⁶ Federal seviyede anti-SLAPP yasasının bulunmaması birinci değişikliğin usuli korumalarını tutarsız kılmakta ve SLAPP davacılarına hedefledikleri caydırıcı etkiyi yaratmaları için fırsat vermektedir.⁸⁷ ABD’de birçok eyalet anti-SLAPP yasaları kabul etmiş olsa da bu yasalar arasında ne kapsam ne de yöntem birliği bulunduğu özelliikle davacının dava açacağı eyaleti seçerek uygulanacak hukuku belirleme şansı vardır.⁸⁸ Federal Mahkemelerin bir kısmı eyalet anti-SLAPP yasalarını uygularken, bir kısmı federal medeni usul hukukuyla çatıştıkları gerekçesiyle uygulamamaktadır.⁸⁹ Sosyal medya gönderileri nedeniyle açılan hakaret davalarında da eyalet anti-SLAPP yasalarının koruyuculuğundan yararlanılması öncelikle eyaletteki yasanın kapsamına ve kamusal mı yoksa özel bir konunun mu ifade edildiğine göre değişmektedir.⁹⁰

Öte yandan SLAPP’lere karşı alınacak tedbirlerin bir yandan davalının haklarını korurken diğer yandan da davacının adil yargılanma hakkına müdahale etme tehlikesi taşıdığı unutulmamalıdır.⁹¹ İfade hürriyeti ile adil

⁸³ Furman, s. 234.

⁸⁴ Wyrwich, s. 66.

⁸⁵ ABD’de adil yargılanma hakkı dışında anti-SLAPP yasalarının jüri yargılaması hakkını düzenleyen 7. Değişikliğe de uygun olması gerekmektedir. Brazill, s. 11.

⁸⁶ Eyaletlere göre anti-SLAPP yasalarının bir listesi için bkz. Public Participation Project, State Anti-SLAPP Laws, <<https://anti-slapp.org/your-states-free-speech-protection#reference-chart>>, Erişim Tarihi: 22 Nisan 2022.

⁸⁷ Smith, s. 326.

⁸⁸ Richardson, s. 257.

⁸⁹ David C. Thornton, “Evaluating Anti-SLAPP Protection in the Federal Arena: An Incomplete Paradigm of Conflict”, George Mason University Civil Rights Law Journal, 27(1), 2016, s. 126.

⁹⁰ Bunker / Erickson, s. 806-808.

⁹¹ Stein, s. 48-10; Stetson, s. 1341.

yargılanma arasındaki denge davacının, iddialarının kötü niyetli olmadığını ispatlamak için aşması gereken eşikte belirir. Bu eşik çok düşük olursa ifade hürriyeti, çok yüksek olursa mahkemeye erişim hakkı zarar görecektir.⁹² Anti-SLAPP yasalarının kötü niyetli olmasa dâhi davacının mahkemeye başvurmasını önleme tehlikesi de bulunmaktadır.⁹³ Tüm usuli tedbirler gibi anti-SLAPP düzenlemelerinin de kötüye kullanılması mümkündür. Örneğin bir davayı yaklaşık bir buçuk yıl uzatabilen Kaliforniya anti-SLAPP düzenlemesi özellikle kapsamını genişleten 1997 değişikliğinden sonra neredeyse her davada kullanılabilir hale gelmiştir.⁹⁴ Bu düzenlemeye aşağıda değinilecektir.

Doğrudan SLAPP'leri hedef almasa da ABD Federal Hukuk Muhakemesi Usulü Kanunu'nun 11. maddesinin (b) fıkrası bir SLAPP davalısına etkin bir savunma sunmaktadır;⁹⁵ madde uyarınca mahkemelere sunulan her türlü bilginin makul bir incelemeden sonra: i) rahatsız etmek, yargılamayı geciktirmek ya da yargılama maliyetini arttırmak için amaca aykırı biçimde kullanılmadığı, ii) iddiaların ve savunmaların geçerli hukuka uygun olduğu, iii) maddi vakıaların delillerinin bulunduğu veya makul bir araştırma sonucunda delil bulunabileceği, iv) maddi vakıaların reddinin delile ya da makul bir inanca veya bilgi eksikliğine dayandığı mahkemeye beyanı sunan kişi tarafından temin edilmelidir.

Birçok eyalette getirilen anti-SLAPP kanunu önerileri yargılama giderleri ve vekâlet ücretinin davayı kaybeden tarafa yüklenmesini içermekteydi⁹⁶ ancak mahkemeler tarafından vekâlet ücretine hükmedilmesi ve bir SLAPP davalısının kendi avukatının ücretini yargılama sonunda davacıdan alabilmesi de çözüm olmaktan ne yazık ki uzaktır. Bu sebeple anti-SLAPP yasalarının ortak temel özelliği davanın çok erken bir aşamada usuli bir incelemeden geçirilerek SLAPP olduğunun anlaşılması üzerine reddi ve bu şekilde bir ret durumunda vekâlet ücretinin davacıdan tahsilini sağlamalarıdır.⁹⁷ Birçok SLAPP davacısı elde edeceği ekonomik kazancın yanında devde kulak kalacak vekâlet ücretini

---

⁹² Roth, s. 749.

⁹³ Trende, s. 646.

⁹⁴ Nina Golden, "Slapp Down: the Use (And Abuse) of Anti-Slapp Motions to Strike", Rutgers Journal of Law and Public Policy, 12(4), 2015, s. 456.

⁹⁵ Benson / Merriam, s. 30.

⁹⁶ Glover / Jimison, s. 139.

⁹⁷ Shannon Hartzler, "Protecting Informed Public Participation: Anti-Slapp Law and the Media Defendant", Valparaiso University Law Review, 41(3), 2007, s. 1242.

ödeme riskini kolaylık kabul edecek⁹⁸ ve sadece vekâlet ücreti ya da yargılama giderlerinin ödenmesi SLAPP davalarının açılmamasını sağlamayacaktır. Bu nedenle Washington Eyaleti anti-SLAPP yasası davalının masraflarının üzerine aynı zamanda 10.000 USD tazminat ödemesini gerektirmektedir.⁹⁹ Texas anti-SLAPP yasası ise ödenecek vekâlet ücretinin davaya bakan hâkim tarafından gösterilen deliller ve davanın karmaşıklığı dikkate alınarak makul ölçüler içinde belirlenmesini sağlamaktadır.¹⁰⁰ 2015 yılında yapılan bir çalışmaya göre Texas eyaletinde SLAPP davalarında davacılara 100 ila 350.000 USD arasında değişen yaptırımlar uygulanmıştır.¹⁰¹ Bununla beraber belirli bir kişi veya kuruluşu hedef almış yeterli mali güce sahip kişilerin sadece kendileri SLAPP davası açmakla kalmayıp, belirledikleri hedefe dava açan diğer kişilerin dava masraflarını da üstlenmesi mümkündür.¹⁰²

1. Yasaların Sınıflandırılması

Anti-SLAPP yasalarını korudukları aktiviteler bakımından üç gruba ayırmak mümkündür.¹⁰³

Dar Yasalar: Bu yasalar SLAPP davacısı olması muhtemel kişileri bir liste halinde sayarak bu kişilerin açacağı davalarda uygulanabilir tedbirler içermekte ya da sadece bir kamu merciine şikâyet veya başvuru gibi belirli durumlardaki, belirli ifadelere karşı açılan davalarda davalının yararlanabileceği koruma sunmaktadırlar.

Ortalama Yasalar: Bu tip yasalar, belirli kişi gruplarını saymamakta, doğrudan kamu mercilerine yapılan başvurulara ek olarak, doğrudan kamu mercilerine yapılmasa bile bir kamu merci tarafından değerlendirilmekte olan konulardaki ifadeleri ve kamu mercilerinin belirli bir yönde hareket etmesini sağlamak için kullanılan ifadeleri de korumaktadırlar.

Kapsayıcı Yasalar: Bu gruptaki yasaların en geniş kapsamlısını ilk Anti-SLAPP yasalarından biri olan Kaliforniya Medeni Yargılama Usulü

⁹⁸ Benson / Merriam, s. 33.

⁹⁹ Wyrwich, s. 688.

¹⁰⁰ Laura L. Prather, Jane Bland, "Bullies Beware: Safeguarding Constitutional Rights through Anti-Slapp in Texas", Texas Tech Law Review, 47(4), 2015, s. 765.

¹⁰¹ LauraLee Prather / Jane Bland, s. 773.

¹⁰² Bergelson, Hulk Hogan olarak tanınan Terry Bollea ile Gawker Media arasındaki davanın bir milyar dolar tarafından finanse edildiğini aktarmaktadır. Bergelson, s. 225.

¹⁰³ Hartzler, s. 1248-1270.

Yasası'nın 425.16 (Buradan itibaren sadece 425.16 olarak anılacaktır.) maddesi oluşturmaktadır. Bu gruptaki eyaletler kullanıldığı bağlam ve hedefi kim olursa olsun dilekçe hakkının ya da ifade hürriyetinin kullanılmasını sağlayacak her türlü aktiviteye koruma sağlamaktadırlar. 425.16 o derece kapsayıcı biçimde kullanılmıştır ki yasama organı birkaç defa kapsamını daraltıcı düzenlemeler yapmak zorunda kalmıştır.¹⁰⁴

LEADER, yukarıdaki sınıflandırmayı neredeyse birebir aynı içerik ile “resmi dilekçe koruması”, “siyasi katılım koruması” ve “geniş anti-SLAPP koruması” olarak kullanmaktadır.¹⁰⁵ Kanımızca daha açıklayıcı olan bu isimlerin kullanılması daha uygundur.

2. SLAPP Davalarını Caydırıcı Tedbirler

SLAPP davaları sadece açılmalarıyla zarar doğurdıkları için,¹⁰⁶ caydırıcı önlemler almak gereklidir. Ne var ki ABD'deki anti-SLAPP yasaları caydırıcılığı sağlayabilecek kesinlikten uzaktır.¹⁰⁷ Yasanın anlaşılması zor ya da karmaşık ifadeler içermesi halinde kişiler anti-SLAPP hükmünün korumasından yararlanıp yararlanmadıklarını anlayamayabilirler. Bu nedenle bir anti-SLAPP yasası hazırlanırken kesin ifadelerin kullanılması SLAPP tehdidine açık kişilerin tuzağa düşmesine,¹⁰⁸ var olmayan bir korumaya güvenerek tazminat ödemek zorunda kalmasına engel olabilir.

SLAPP'lerin mahkemenin ifade hürriyetinin ya da dilekçe hakkının kullanıldığını tespit etmesi üzerine hızla sonuçlanmasını sağlayacak tedbirlerin alınması gerekmektedir.¹⁰⁹ Ne var ki, SLAPP'lerin meşru tazminat davalarından ayrılmasındaki zorluk etkin bir çözümün yaratılmasını güçleştirmektedir.¹¹⁰ SLAPP'lerin tanımlayıcı unsuru olan ekonomik veya siyasi art niyetin yüzeysel bir incelemeyle tespiti çok zordur, sadece dava dilekçelerinin değil davacının çoğu zaman belirgin olmayan motivasyonunun

---

¹⁰⁴ Pamela Shapiro, “SLAPPs: Intent or Content? Anti-SLAPP Legislation Goes International”, *Review of European Community & International Environmental Law*, 19(1), 2010, s. 21.

¹⁰⁵ Leader, s. 452.

¹⁰⁶ Tate, s. 803.

¹⁰⁷ Barylak, s. 849.

¹⁰⁸ Barylak, s. 882.

¹⁰⁹ Stein, s. 56.

¹¹⁰ McBride, s. 935.

da incelenmesi gerekir.¹¹¹

Anti-SLAPP yasalarının sadece davacının kötü niyetinin tespiti veya yargılama usulünün kötüye kullanılması halinde devreye girecek şekilde kaleme alınması ve davalının ancak davanın tamamen dayanaktan yoksun olduğunun ispatlanması durumunda korunması anti-SLAPP düzenlemesinin nadiren kullanılabilmesine neden olacağı için SLAPP'lerin caydırıcı etkisini azaltmayacaktır.¹¹²

3. Kapsam

Etkin bir anti-SLAPP düzenlemesi ilk olarak ifade hürriyetinin kapsamına giren tüm faaliyetleri kapsayacak kadar geniş tutulmalıdır.¹¹³ Bir Anti-SLAPP düzenlemelerinin olası bir SLAPP'i hızla savuşturacak biçimde olması gerekmektedir,¹¹⁴ bir SLAPP'in kısa sürede reddedilmesi davalı üzerindeki etkisini en aza indirecek ve davalının devam eden siyasal tartışmaya yeniden katılmasını sağlayacaktır.¹¹⁵ Bunu sağlamak içinse anti-SLAPP düzenlemelerinin bir ifadenin kamu yararını sağlamayı amaçladığının gösterilmesi üzerine devreye girecek usule ilişkin korumalar içermesi gerekir.¹¹⁶ Dava konusu olan ifadelerin doğru olup olmadığından önce söz konusu ifadenin kamuyu ilgilendiren bir konuya ilişkin olup olmadığı değerlendirilmelidir. İfadenin doğru olup olmadığı anti-SLAPP hükümlerine karşı davacının ispatlaması gereken bir husus olacaktır.¹¹⁷

SHAPIRO, üç aşamalı bir anti-SLAPP yasası önermektedir: ilk olarak davalının koruma altındaki bir ifadesine karşı dava açıldığını ispatlaması, bunun üzerine davacının davasının makul biçimde gerekçelendirildiğini kanıtlaması ve son olarak davalının adli yardım alıp almayacağına karar verilmesi.¹¹⁸

¹¹¹ Benson / Merriam, s. 19.

¹¹² Shapiro, s. 25.

¹¹³ Wells, s. 485.

¹¹⁴ Shapiro, s. 14.

¹¹⁵ Stetson, s. 1347.

¹¹⁶ Shapiro, s. 15.

¹¹⁷ Prather / Bland, s. 778.

¹¹⁸ Shapiro, s. 27.

4. Kaliforniya Anti-SLAPP Hükümü

Kaliforniya Anti-SLAPP alanında hem öncü konumundadır hem de eyaletin düzenlemesi en geniş korumalardan bir tanesini sunmaktadır. Bu nedenle biz de bu düzenlemeyi daha detaylı incelemeyi uygun gördük.¹¹⁹

¹¹⁹ Hukuk Muhakemeleri Usulü Kanunu, Kitap 2, Başlık 6, Bölüm 2, Madde 1, 425.16:

“(a) Yasama organı temel amacı anayasal koruma altında olan dilekçe hakkının ve ifade hürriyetinin kullanılmasını caydırmak olan davaların sayısında rahatsız edici bir artış olduğunu tespit eder ve bildirir. Yasama organı kamusal konularda tartışmanın özendirilmesinin kamunun yararına olduğunu ve bu tartışmanın muhakeme usulünün kötü niyetli kullanımlarıyla engellenmemesi gerektiğini kabul eder. Bu amaçla, bu bölüm geniş olarak yorumlanacaktır.

(b) (1) Kamuya açık bir meseleyle bağlantılı olarak Amerika Birleşik Devletleri Anayasası veya Kaliforniya Anayasası uyarınca kişinin dilekçe veya ifade özgürlüğü hakkının kullanılması kapsamında o kişinin herhangi bir eyleminden kaynaklanan davalar, Mahkeme, davacının iddiasını haklı bulma olasılığının bulunduğunu tespit etmedikçe, özel bir düşme talebine tabidir.

(2) Mahkeme, tespitini yaparken, iddianın ve savunmanın dayandığı olguları açıklayan destekleyici ve karşıt beyanları dikkate alır.

(3) Mahkeme, davacının iddiasının haklı olabileceğine dair bir olasılık oluşturduğunu tespit ederse, ne bu tespit ne de bu tespitin varlığı, davanın sonraki herhangi bir aşamasında veya sonraki herhangi bir davada delil olarak kabul edilemez ve davanın sonraki herhangi bir aşamasında veya sonraki herhangi bir kovuşturmada bu belirlemeden hiçbir ispat yükü veya başka şekilde geçerli olan ispat derecesi çıkartılamaz.

(c) (1) Paragraf (2)’de belirtilenler dışında, (b) alt bölümüne tabi herhangi bir davada, özel düşme talebinde bulunan bir davalı, kendi avukatlık ücretlerini ve masraflarını geri alma hakkına sahip olacaktır. Mahkeme, özel düşme talebinin dayanaksız olduğunu veya yalnızca gereksiz gecikmeye yol açmayı amaçladığını tespit ederse, Bölüm 128.5’e uygun olarak, davacıya düşme talebinden kaynaklanan masrafları ve makul avukatlık ücretlerini ödeyecektir.

(2) Paragraf (1)’e tabi bir davada özel düşme talebinde bulunan davalı, bu davanın Kanun’un 11130, 11130.3, 54960 veya 54960.1 veya Hükümet Yasasının Başlık 1, Bölüm 10 Bölüm 4 Bölüm 2’sine (7923.100 ile başlayan)maddelerine göre açılması halinde, avukatlık ücreti ve masraflarına hak kazanamaz. Bu paragraftaki hiçbir şey, Hükümet Kanununun 7923.115, 11130.5 veya 54960.5 Bölümleri uyarınca hüküm süren bir davalının avukatlık ücretlerini ve masraflarını geri almasına engel olacak şekilde yorumlanamaz.

(d) Bu bölüm, Cumhuriyet savcısı olarak hareket eden Başsavcı, bölge savcısı veya savcılar tarafından Kaliforniya Eyaleti halkı adına açılan herhangi bir icra davası için geçerli olmayacaktır.

(e) Bu bölümde kullanıldığı şekliyle, “Kamuya açık bir meseleyle bağlantılı olarak Amerika Birleşik Devletleri Anayasası veya Kaliforniya Anayasası uyarınca kişinin dilekçe veya ifade özgürlüğü hakkının kullanılması kapsamında o kişinin herhangi bir eylem” şunları içerir:

(1) Hukukun izin verdiği yasama, yargı ya da idare organları huzurunda yapılmış yazılı ya da sözlü her türlü beyan (2) yasama, yürütme veya yargı organı veya herhangi yasayla yetki verilen diğer resmi mercilerce tartışılmakta veya incelenmekte olan her türlü meseleyle ilgili yazılı veya sözlü beyanlar, (3) kamu yararına bir konu ile bağlantılı olarak halka açık bir yerde veya halka açık bir forumda yapılan herhangi bir yazılı veya sözlü beyan veya yazı (4) Kamusal ya da kamu yararına bir konu üzerinde anayasal dilekçe ve anayasal ifade hürriyeti-

1 Ocak 1993 tarihinde yürürlüğe giren 425.16 şu şekilde başlamaktadır:

“Yasama organı temel amacı anayasal koruma altında olan dilekçe hakkının ve ifade hürriyetinin kullanılmasını caydırmak olan davaların sayısında rahatsız edici bir artış olduğunu tespit eder ve bildirir. Yasama organı kamusal konularda tartışmanın özendirilmesinin kamunun yararına olduğunu ve bu tartışmanın muhakeme usulünün kötü niyetli kullanımlarıyla engellenmemesi gerektiğini kabul eder.”

425.16 özetle davalı taraf için üç kullanışlı araç sunmaktadır; delil toplama sürecinin ertelenmesi, davayı kazanan davalıya zorunlu olarak vekalet ücreti ödenmesi ve otomatik temyiz hakkı.¹²⁰

425.16 kapsamına giren faaliyetlere karşı açılan davalarda, davacıya davanın açılması sırasında normalin üstünde bir ispat külfeti getirmektedir. Eğer davacı davayı kazanma ihtimali olduğunu göstermez ise davalı 425.16'da düzenlenen def'i'yi kullanabilecektir.¹²¹

Yasa sadece gerçek kişileri değil, her tür tüzel kişiyi de koruyacak biçimde uygulanmaktadır.¹²² 425.16 ifade hürriyetini caydıramayacak veya caydırmayı başaramamış bile olsa, koruma altına aldığı faaliyetlere dayanan tüm davalar için uygulanmaktadır. Davacının SLAPP saikiyle hareket edip etmediği

---

tinin kullanılmasından ibaret olan her tür davranış

(f) Özel düşme talebi, şikâyetin tebliğinden itibaren 60 gün içinde veya mahkemenin takdirine bağlı olarak, uygun gördüğü şartlara göre daha sonraki herhangi bir zamanda yapılabilir. Önerge, mahkemenin esas koşulları daha sonra bir duruşmayı gerektirmedikçe, talebin tebliğinden itibaren en geç 30 gün içinde mahkeme kâtibi tarafından bir duruşma günü belirlenecektir.

(g) Davadaki tüm keşif işlemleri, bu madde uyarınca yapılan bir talep bildirimimin sunulması üzerine durdurulur. Keşfin durdurulması, düşme talebine ilişkin karara kadar yürürlükte kalacaktır. Mahkeme, talep edilmesi ve geçerli bir nedenin bulunması halinde keşfin yapılmasını emredebilir.

(h) Bu bölümün amaçları doğrultusunda, “şikâyet”, “karşılıklı şikâyet” ve “dilekçe”yi içerir, “davacı”, “karşı davacı” ve “davacıyı” içerir ve “davalı”, “karşı davalı” ve “davalı” kapsar.

(i) Özel bir düşme talebinin kabul edilmesi veya reddedilmesi, Bölüm 904.1 uyarınca temyiz edilebilir.”

California Legislative Information, Code of Civil Procedure, Part 2, Title 6, Chapter 2, Article 1, 425.16, <https://leginfo.ca.gov/faces/codes_displayText.xhtml?lawCode=CCP&division=&title=6.&part=2.&chapter=2.&article=1>, Erişim Tarihi: 22 Nisan 2022.

¹²⁰ Golden, s. 455.

¹²¹ Shapiro, s. 23.

¹²² Tate, s. 815.

araştırılmamaktadır.¹²³ 425.16 ifade hürriyetinin kullanımına katkı sağlayacak tüm faaliyetleri koruma altına almakta, bu kapsamda haberleştirmek için bilgi toplanmasından kaynaklanan davalar dâhi kapsama girmektedir.¹²⁴ Her ne kadar 425.16'nın yasalaşmasının altında büyük ve güçlü tüzel kişilerin gerçek kişilere karşı açtığı tazminat davaları yer alsa da, uygulamada kapsamı yasama organının iradesine uygun biçimde genişlemiş ve medya şirketlerinin dâhi bu savunmadan yararlanmasının önü açılmıştır.¹²⁵ 425.16 sadece özel kişiler tarafından değil kamu mercileri tarafından yapılan açıklamaları da kapsamına almakta,¹²⁶ bu sayede kamu görevlileri için de koruma sağlamaktadır.

SONUÇ

İfade hürriyetinin ülkenin temel değeri olarak görüldüğü Amerika Birleşik Devletleri'nde dâhi, kamunun gözetim ve denetiminden kaçınmak isteyen kişiler tüm anayasal garantilere rağmen vatandaşların fikir pazarına erişimini zorlaştırmanın bir yolunu bulmaktadır. Anayasanın, kanunların ve mahkeme içtihatlarının yaratmış olduğu güvenceye sığınarak kamuyu ilgilendiren konularda fikir beyan edenlerin, nihayetinde muhatap oldukları davayı kazanacak olsalar da yıllar sürecektir bir yargılamanın maddi ve manevi yüküne maruz bırakılması sadece SLAPP mağdurlarını değil toplumun tamamını caydırma tehlikesi barındırmaktadır.

Ülkemizde yargılama giderleri ve vekâlet ücreti davayı kaybeden taraftan tahsil edilerek haksız bir davanın maddi yükü davalının üzerinde bırakılmasa da, manevi yükünü ortadan kaldıracak bir düzenleme bulunmamaktadır. Bir SLAPP davacısının elindeki kaynakları kullanarak mümkün olan tüm kanun yollarını işletmesi muhtemeldir, bu durumda davalılar ülkemizde de davanın manevi yükünü uzun süre taşımak zorunda kalacaklardır. Sonucu ne olursa olsun davalı olmanın bireyler için caydırıcı etki doğuracağı açıktır. Davalının ve dolaylı olarak toplumun ifade hürriyetini kullanmaktan caydırılmasının yanı sıra sivil toplum örgütleri ve aktivistlerin kaynaklarının kamusal sorunlardan hukuki uyuşmazlıklara yönlendirilmesi de ülkedeki demokrasiyi yaralayacaktır.

Devletin ifade hürriyetini sadece ihlal etmeme değil aynı zamanda koruma yükümlülüğü altında olması, bireylerin ifade hürriyetini kamu gücünden

---

¹²³ Braun, s. 737.

¹²⁴ Braun, s. 747.

¹²⁵ Braun, s. 738.

¹²⁶ Braun, s. 745.

kaynaklanmayan müdahalelere karşı da korumasını gerektirmektedir. Özellikle tüketicilere kıyasla inanılmaz derecede büyük mali güce sahip şirketlerin karşısında bireylerin korunması, var olan güç dengesizliğinin giderilmesi gerekmektedir.

ABD’de SLAPP’lere karşı federal bir düzenleme olmaması ve tüm federal mahkemelerin eyalet anti-SLAPP düzenlemelerini uygulamayı kabul etmemesi nedeniyle, SLAPP davacılarının hukuk seçme ihtimali bulunmakta ve bu eyaletlerin getirmiş olduğu korumayı zayıflatmaktadır. Eyaletlerin sağladığı korumalar da hem kapsam hem de sağlanan savunmalar açısından yeknesak olmaktan uzaktır. Kimi eyaletlerde tüm ifadeler anti-SLAPP düzenlemesinin korumasından yararlanırken kimilerinde ise koruma alanı çok sınırlıdır.

ABD örneğinde olduğu gibi bu tür davaların teşhis edilmesini ve teşhis edildiğinde hızlı sonuçlandırılmasını sağlayacak ve ifadelere karşı tazminat davası açan kişilerin ispat yükünü ağırlaştıran usul kurallarının kabul edilmesi, yargılama sürecini kısaltarak davalının kamusal tartışmalara katılmaktan caydırılmasını engelleyecektir. Bununla beraber SLAPP’lere karşı önlem alınırken adil yargılanma hakkı ve ifade hürriyeti arasındaki dengenin de gözden kaçırılmaması gerekecektir.

KAYNAKÇA

Abrams R, “Strategic Lawsuits against Public Participation (SLAPP)”, *Pace Environmental Law Review*, 7(1), 1989, s. 33-44.

Barylak C H, “Reducing Uncertainty in Anti-SLAPP Protection”, *Ohio State Law Journal*, 71(4), 2010, s. 845-882.

Baumbach, T, “Chilling Effect as a European Court of Human Rights Concept in Media Law Cases”, *Bergen Journal of Criminal Law and Criminal Justice*, 6(1), 2018, s.92-114.

Benson J A / Dwight H M, “Identifying and Beating a Strategic Lawsuit against Public Participation”, *Land Use Law & Zoning Digest*, 45(5), 1993, s. 17-36.

Bergelson L, “The Need for a Federal Anti-SLAPP Law in Today’s Digital

- Media Climate”, *Columbia Journal of Law & the Arts*, 42(2), 2019, s. 213-240.
- Braun J I, “California’s Anti-SLAPP Remedy After Eleven Years”, *McGeorge Law Review*, 34(4), 2003, s. 731-784.
- Brazill M A, “A Curious Motion: The Uncertain Role of Anti-SLAPP Statutes in Federal Courts”, *Penn Law: Legal Scholarship Repository, Prize Winning Papers*, 2016, 2016, s. 1-28.
- Bunker M D / Emily E, “#Aintturningtheothercheek: Using Anti-Slapp Law as a Defense in Social Media”, *UMKC Law Review*, 87, 2019, s. 801-816.
- Canan P, “The SLAPP from a Sociological Perspective”, *Pace Environmental Law Review*, 7(1), 1989, s. 23-32.
- Canan P / George P, “Strategic Lawsuits Against Public Participation”, *Social Problems*, 35(5), 1988, s. 506-519.
- Costantini E / Mary P N, “SLAPP/SLAPPback: The Misuse of Libel Law for Political Purposes and a Countersuit Response”, *Journal of Law & Politics*, 7(3), 1991, s. 417-480.
- Donson F, *Legal Intimidation*, 1. bs, Association Books, 2000.
- Fischel, D R, “Antitrust Liability for Attempts to Influence Government Action: The Basis and Limits of the Noerr-Pennington Doctrine”, *University of Chicago Law Review*, 45(80), 1977, s. 80-122.
- Furman J R, “Cybersmear or Cyber-SLAPP: Analyzing Defamation Suits Against Online John Does as Strategic Lawsuits Against Public Participation”, *Seattle University Law Review*, 25(1), 2001, s. 213-254.
- Glover A / Marcus J, “S.L.A.P.P. Suits: A First Amendment Issue and Beyond”, *North Carolina Central Law Journal*, 21(1), 1995, s. 122-143.
- Golden N, “Slapp Down: the Use (and Abuse) of Anti-Slapp Motions to Strike”, *Rutgers Journal of Law and Public Policy*, 12(4), 2015, s. 426-462.
- Hartzler S, “Protecting Informed Public Participation: Anti-Slapp Law and the Media Defendant”, *Valparaiso University Law Review*, 41(3), 2007, s. 1235-1284.

- Leader A R, “A ‘Slapp’ in the Face of Free Speech: Protecting Survivors’ Rights to Speak up in the ‘Me Too’ Era”, *First Amendment Law Review*, 17(3), 2019, s. 441-476.
- McBride E W, Jr., “The Empire State Slapps Back: New York’s Legislative Response to SLAPP Suits”, *Vermont Law Review*, 17(3), 1990, s. 925-958.
- Pech L, “The Concept of Chilling Effect (Its Untapped Potential to Better Protect Democracy, the Rule of Law and Fundamental Rights in the EU)”, *Open Society Foundations*, 2021, <<https://www.opensocietyfoundations.org/uploads/c8c58ad3-fd6e-4b2d-99fa-d8864355b638/the-concept-of-chilling-effect-20210322.pdf>>, Erişim Tarihi: 22 Nisan 2022.
- Peeters N P, “Don’t Raise That Hand: Why, under Georgia’s Anti-Slapp Statute, Whistleblowers Should Find Protection from Reprisals for Reporting Employer Misconduct”, *Georgia Law Review*, 38(2), 2004, s. 769-812.
- Penney, J W, “Understanding Chilling Effects”, *Minnesota Law Review*, 106, 2021, s. 101-191.
- Prather L / Jane B, “Bullies Beware: Safeguarding Constitutional Rights Through Anti-Slapp in Texas”, *Texas Tech Law Review*, 47(4), 2015, s. 725-802.
- Public Participation Project, *State Anti-SLAPP Laws*, <<https://anti-slapp.org/your-states-free-speech-protection#reference-chart>>, Erişim Tarihi: 22 Nisan 2022.
- Richards R D., “A Slapp in the Facebook: Assessing the Impact of Strategic Lawsuits against Public Participation on Social Networks, Blogs and Consumer Gripe Sites”, *DePaul Journal of Art, Technology & Intellectual Property Law*, 21(2), 2011, s. 221-256.
- Richardson D M, “Power Play: An Examination of Texas’s Anti-Slapp Statute and its Protection of Free Speech Through Accelerated Dismissal”, *St. Mary’s Law Journal*, 45(2), 2014, s. 245-282.
- Roth L, “Upping the Ante: Rethinking Anti-SLAPP Laws in the Age of the Internet”, *Brigham Young University Law Review*, 2016(2), 2016, s. 741-[viii].

- Saner K E, “Getting Slapped in Federal Court: Applying State Anti-Slapp Special Motions to Dismiss in Federal Court after Shady Grove”, *Duke Law Journal*, 63(3), 2013, s. 781-822.
- Schauer F, “Fear, Risk and the First Amendment: Unraveling the Chilling Effect”, *Boston University Law Review*, 58, 1978, s. 685-732.
- Seager S E, “Donald J. Trump is a Libel Bully but also a Libel Loser”, *Communications Lawyer*, 32(3), 2016, <https://www.americanbar.org/content/dam/aba/publications/communications_lawyer/fall2016/cl32-3.pdf> Erişim Tarihi: 25 Nisan 2022, s. 1-12.
- Shapiro P, “SLAPPs: Intent or Content? Anti-SLAPP Legislation Goes International”, *Review of European Community & International Environmental Law*, 19(1), 2010, s. 14-27.
- Smith A, “SLAPP Fight”, *Alabama Law Review*, 68(1), 2016, s. 303-[viii].
- Stein R M, “SLAPP Suits: A Slap at the First Amendment”, *Pace Environmental Law Review*, 7(1), 1989, s. 45-60.
- Stetson M, “Reforming Slapp Reform: New York’s Anti-Slapp Statute”, *New York University Law Review*, 70(6), 1995, s. 1324-1361.
- Süngü F, “Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru Kararlarında ‘Chilling Effect’ Kavramı”, *İnsan Hakları Yıllığı*, 39, 2021, s. 105-134.
- Tate K W, “California’s Anti-Slapp Legislation: a Summary of and Commentary on its Operation and Scope”, *Loyola of Los Angeles Law Review*, 33(3), 2000, s. 801-886.
- Thorton D C, “Evaluating Anti-SLAPP Protection in the Federal Arena: an Incomplete Paradigm of Conflict”, *George Mason University Civil Rights Law Journal*, 27(1), 2016, s. 119-144.
- Trende S P, “Defamation, Anti-SLAPP Legislation, and the Blogosphere: New Solutions for an Old Problem”, *Duquesne Law Review*, 44(4), 2006, s. 607-648.
- Yüksel İ, “Amerika Birleşik Devletleri Yüksek Mahkemesi İçtihatlarında Nefret Söylemi”, *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 10(2), 2019, s. 438-451.

Waldman T A, “Slapp Suits: Weaknesses in First Amendment Law and in the Courts’ Responses to Frivolous Litigation”, *UCLA Law Review*, 39(4), 1992, s. 979-1054.

Wells J A, “Exporting SLAPPs: International Use of the U.S. SLAPP to Suppress Dissent and Critical Speech”, *Temple International and Comparative Law Journal*, 12(2), 1998, s. 457-502.

Wyrwich T, “A Cure For A ‘Public Concern’: Washington’s New Anti-Slapp Law”, *Washington Law Review*, 86(3), 2011, s. 663-694.